

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระบวนการศึกษาที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ที่ส่งผลต่อสังคมและประเทศชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้า รัฐจึงกำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาขึ้น โดยการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนในอุดมคติ โดยมีการกระจายอำนาจการบริหารสู่สถานศึกษาซึ่งการกระจาย ซึ่งอำนาจเป็นหลักการที่สำคัญในการปฏิรูปการบริหารสถานศึกษามุ่งเน้นใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนที่จะให้การศึกษากลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้คุ้มครองสิทธิ สร้างความเสมอภาค และให้โอกาสแก่ประชาชนทุกคนให้ได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งถือเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของไทยที่กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และความสามารถขั้นพื้นฐานให้สามารถลงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 39 ให้บัญญัติกระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยตรง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2, 2553, หน้า 6)

การบริหารสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียนที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสนใจ ตระหนักหน้าที่ความรับผิดชอบ ปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจในการดำเนินงานทางวิชาการ สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการทั้งด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นหมู่คณะ โดยมีคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ 12 งาน คือ วางแผนงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือนโยบายหลัก มุ่งการร่วมมือกันทำงาน กระจายอำนาจและความรับผิดชอบส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานได้ปรับปรุงตนเองด้านวิชาการ สร้างขวัญ กำลังใจในการทำงาน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและไปไปตามระบบ

ของหน่วยงานต้นสังกัด กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 กลุ่มสาระ กำหนดมาตรฐานรายปี รายภาค กำหนดสาระการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กำหนดเวลาเรียน จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในแต่ละช่วงชั้น ตลอดจนกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมทั้งด้านเวลา สาระการเรียนรู้ และตัวผู้เรียน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยดาปฏิบัติจริงจากแหล่งการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ ใช้แนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ให้ผู้ปกครอง ชุมชน ครอบครัวและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อและกระบวนการเรียนการสอน รวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยรวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา จัดให้มีการสอนซ่อมเสริมให้เด็กเก่งและเด็กอ่อนได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ถ่ายทอดความรู้ได้ตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดให้มีโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทั้งทางด้านวิชาการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนให้ได้ได้รับการพัฒนาทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรอบรู้เป็นสากลรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้า การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน กำหนดระเบียบและจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผล ประเมินผล การเทียบโอนประสบการณ์ ผลการเรียน อนุมัติผลการเรียนซ่อมเสริม จัดระบบสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จัดหาทำสื่อเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาให้กับครูและนักเรียนอย่างเพียงพอและหลากหลาย ห้องสมุดจัดให้มีหนังสือ สื่อการเรียนรู้ ที่หลากหลายเหมาะสมพอเพียง จัดการบรรยากาศห้องสมุดให้เอื้อต่อการรักการอ่านและค้นคว้า จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้ เพียงพอเหมาะสมและสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้นั้น ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จัดให้มีการนิเทศภายในเป็นการตรวจสอบการทำงานในด้านต่าง ๆ ติดตาม และประเมินผลการทำงานเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเป้าหมายการจัดการเรียน การสอนและจัดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษา ระดับหน่วยงานภายใน สถานศึกษา กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา

จากความสำคัญของการบริหารงานวิชาการซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานของผู้บริหาร สามารถที่จะบ่งบอกถึงควมมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาโรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาให้บรรลุตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำกับติดตาม ควบคุมดูแลโรงเรียนในสังกัด โดยบริหารจัดการครอบคลุมในท้องที่ 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอพนัสนิคม อำเภอนาทอง อำเภอบ่อทอง อำเภอกะจันทร์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2, 2553, หน้า 2) ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะบุคคลต่าง ๆ ในการร่วมวินิจฉัยตัดสินใจ กำหนดนโยบายในส่วนที่มีความสำคัญซึ่งต้องพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535, หน้า 12-13) การจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบในการดำเนินการด้านการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการร่วมปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้องการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีที่ตรงกัน (กรมวิชาการ, 2531, หน้า 6, 7) นอกจากนี้การกำหนดให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะส่งผลให้งานมีคุณภาพยิ่งขึ้น (สุทธินัย เรืองฤทธิ์, 2545, หน้า 2) นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ครูและการสังเกตในเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการในกลุ่มบ่อทอง 3 ยังมีข้อจำกัดหลายประการ การขาดบุคลากรในการบริหารงานวิชาการเนื่องจากครูบางโรงเรียนไม่มีครบชั้นเรียน และมีภาระงานมากจนทำให้ครูมีเวลาน้อยในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนส่วนใหญ่เน้นการปฏิบัติในหน้าที่เพียงอย่างเดียวไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติงานช่วยครูวิชาการตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแตกต่างจากครูวิชาการซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ในการสอนควบคู่ไปกับงานวิชาการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2, 2553)

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูกลุ่มบ่อทอง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 มีความสนใจที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังกล่าวเพื่อเป็นข้อมูลว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในแต่ละลักษณะอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด และจะมีความแตกต่างกันหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมโดยจำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งผลที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการทำงานแบบมีส่วนร่วมของครูกลุ่มบ่อทอง 3 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 3 อำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 3 อำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศ และ ประสบการณ์ในการทำงาน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน ผู้บริหาร ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงาน วิชาการซึ่งผู้บริหารสามารถนำไปใช้ เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูใน การบริหารงานวิชาการอย่างเหมาะสมกับการบริหารงาน
2. ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนในด้านการ มีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำถามของการวิจัย

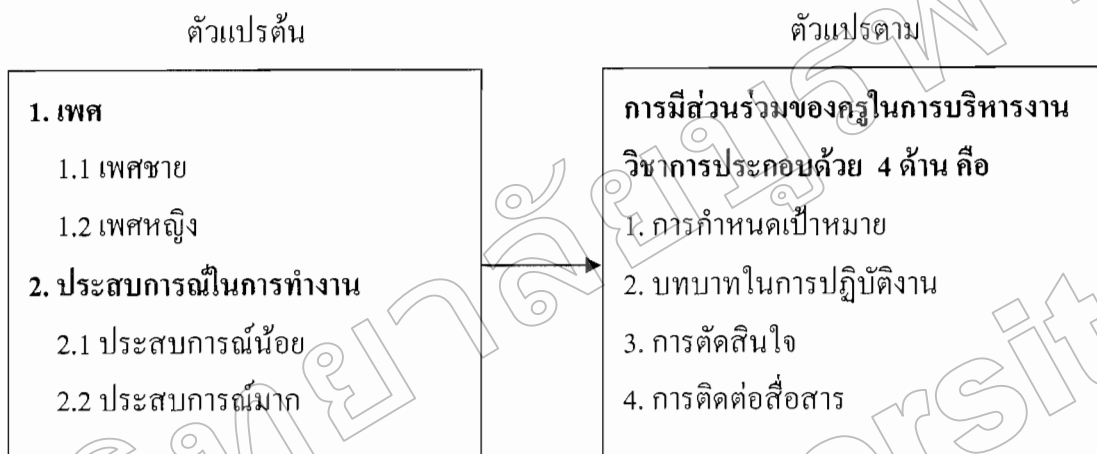
1. การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 3 อยู่ในระดับใด
2. การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 3 ที่มีเพศ และ ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน แตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานในการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 3 ที่มีเพศต่างกัน แตกต่างกัน
2. การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 3 ที่มีประสบการณ์ ในการทำงานต่างกัน แตกต่างกัน

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดจากเบคฮาร์ด (Beckhard, 1978) ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย บทบาท การตัดสินใจ และการติดต่อสื่อสาร โดยศึกษาและเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งสรุปเป็นกรอบความคิดได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ตามแนวคิดจากนักวิชาการ โดยอาศัยแนวคิดจากเบคฮาร์ด (Beckhard, 1978) สังกะระห์ออกมาเป็นสภาพการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ศึกษาในองค์ประกอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย

- 1.1 การกำหนดเป้าหมาย
- 1.2 บทบาทในการปฏิบัติงาน
- 1.3 การตัดสินใจ
- 1.4 การติดต่อสื่อสาร

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูในกลุ่มบ่อทอง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ในปีการศึกษา 2554 จำนวน 105 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูในกลุ่มบ่อทอง 3 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 84 คน ตามตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 เพศของครู แบ่งออกเป็น

3.1.1.1 เพศชาย

3.1.1.2 เพศหญิง

3.1.2 ประสบการณ์ในการทำงาน แบ่งออกเป็น

3.1.2.1 ประสบการณ์น้อย

3.1.2.2 ประสบการณ์มาก

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการประกอบด้วย

4 ด้าน ดังนี้

3.2.1 การกำหนดเป้าหมาย

3.2.2 บทบาทในการปฏิบัติงาน

3.2.3 การตัดสินใจ

3.2.4 การติดต่อสื่อสาร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การมีส่วนร่วมของครูกับผู้บริหารหรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการต่าง ๆ ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล การบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนการสอน การจัดทำและใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดบริการห้องสมุด การนิเทศภายใน การประชุมอบรมทางวิชาการ การนิเทศการสอนและประกันคุณภาพ

1.1 การกำหนดเป้าหมาย หมายถึง การเปิดโอกาสให้ครูเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนด รับทราบเป้าหมายงานวิชาการ ในด้านแผนงานวิชาการ มาตรฐานการเรียนการสอน ตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมทางวิชาการ การนิเทศการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล

1.2 บทบาทในการปฏิบัติงาน หมายถึง การที่ครูมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน จัดตารางสอน พิจารณาครูเข้าสอน การนิเทศชั้นเรียน การกำหนดเนื้อหาสาระ การเขียนแผนการสอน

การวัดผลประเมินผล การเป็นวิทยากร การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ นวัตกรรมต่าง ๆ และการปรับปรุงแผนงานวิชาการ

1.3 การตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา การทำแผนงานวิชาการด้านข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง กรรมการที่ปรึกษาทางวิชาการ ทรัพยากร กิจกรรมนักเรียน รวมทั้งตัดสินใจแก้ปัญหา ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานทางวิชาการ

1.4 การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การที่ครูมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับงานวิชาการ ในด้านประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ข้าราชการครูหมายถึงบุคลากรครูกลุ่มบ่อทอง 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ชลบุรี เขต 2

3. เพศ หมายถึง สถานภาพทางกายภาพของครูในกลุ่มบ่อทอง 3 ซึ่งในงานวิจัยนี้จำแนกเป็นเพศชายและเพศหญิง

4. ประสบการณ์ในการทำงานของครู หมายถึง ระยะเวลาที่ครูปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนในกลุ่มบ่อทอง 3 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กำหนดโดยค่าเฉลี่ยได้แก่

4.1 กลุ่มประสบการณ์น้อย หมายถึง ระยะเวลาที่ครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ต่ำกว่า 10 ปี

4.2 กลุ่มประสบการณ์มาก หมายถึงระยะเวลาที่ครูปฏิบัติการสอนในโรงเรียนเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ยซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เท่ากับหรือสูงกว่า 10 ปีขึ้นไป

5. โรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 3 หมายถึง กลุ่มโรงเรียนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ได้กำหนดระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน พ.ศ. 2552 เพื่อให้มีความชัดเจนในหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้อง เกิดการประสานงานและความร่วมมือในการพัฒนา งานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป และมุ่งสู่สัมฤทธิ์ผล ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดโครงสร้างและการจัดการบริหารงานกลุ่มโรงเรียนโรงเรียนกลุ่มบ่อทอง 3 ประกอบด้วย โรงเรียน 9 โรงเรียน คือ อนุบาลบ่อทอง บ้านเขาใหญ่ บ้านคลองกุ่ม บ้านคลองตาเพชร บ้านคลองยาง บ้านคลองใหญ่บ้านทับร้าง บ้านทับสูง และสวนป่าคลองตาเพชรบน

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลโรงเรียนในท้องที่อำเภอพนัสนิคม อำเภอบ่อทอง อำเภอบ้านนา และอำเภอเกาะจันทร์